

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:15

2019

pp.283-287

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

DANİMARKA VE YENİ ZELANDA'DA YEREL YÖNETİMLER: REFORM, YAPI VE MALİ SİSTEM ÜZERİNE GENEL BİR İNCELEME

LOCAL GOVERNMENTS IN DENMARK AND THE NEW ZEALAND: A GENERAL REVIEW ON REFORM, STRUCTURE AND FINANCIAL SYSTEM

Doç. Dr. Kadir Caner DOĞAN

Gümüşhane Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Gümüşhane/Türkiye

Article Arrival Date : 05.05.2019

Article Published Date : 23.06.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.108>

Reference : Doğan, K.C. (2019). "Danimarka ve Yeni Zelanda'da Yerel Yönetimler: Reform, Yapı ve Mali Sistem Üzerine Genel Bir İnceleme", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(15): 283-287

ÖZET

Danimarka ve Yeni Zelanda devletleri Anglo-Amerikan siyasi geleneğe sahip, özgürlükçü ve yerel yönetimlerin her zaman güçlü olarak kurgulandığı coğrafyalardır. Bu bakımdan bu devletlerde yerel yönetimler, bireysel hak ve özgürlükleri referans alan bir yapıya sahiptir. Bu çalışmada, Danimarka ve Yeni Zelanda devletlerinde özellikle 1980'li yıllardan sonra kamu yönetimindeki genel reformun bir parçası olarak son hali verilen yerel yönetimlerin yapı, reform ve mali sistemleri üzerinde genel bilgi verilmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın yöntemi literatür taramasına dayalı içeriksel bir derleme olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak bakıldığında her iki devlette de yerel yönetimler, 1980'li yıllardan sonra görev ve hizmet kapasitesi artırılmış, mali olarak güçlü ve köklü idari birimlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Sistem, Danimarka, Yeni Zelanda.

ABSTRACT

The states of Denmark and New Zealand are geographies with an Anglo-American political tradition, libertarian and local governments. In this respect, local governments have a structure that refers to individual rights and freedoms. In this study, it is aimed to give general information on the structure, reform and financial systems of the finalized local governments as a part of the general reform in public administration especially after 1980s in Denmark and New Zealand. The method of the study was determined as a contextual review based on literature review. As a result, in both states, local governments are financially strong and well-established administrative units that increased their capacity of service and service after the 1980s.

Keywords: Local Governments, System, Denmark, New Zealand.

1. GİRİŞ

Dünyada yerel yönetimler, hangi siyasal sisteme ya da kültüre sahip olursa olsun devletlerin olmazsa olmaz temel idari kuruluşlarından birini meydana getirmektedir. Dünya devletlerinde uygulanan yönetim sistemleri incelendiğinde ya merkezi yönetimin ya da yerel yönetimlerin güçlü olduğu düalist bir modelle karşılaşmaktadır.

Bu çalışmada ise dünya devletlerinden Danimarka ve Yeni Zelanda'nın günümüzdeki yerel yönetim sistemleri reform, yapı ve mali olanaklar bağlamında genel olarak değerlendirilmek istenmektedir.

Çalışmanın yöntemi, literatür taramasına dayalı içeriksel bir derlemedir. Bunun için konu ile ilgili Türkçe ve İngilizce bilimsel kaynaklar derlenerek, konu akışı sağlanmaya çalışılmıştır. Daha açık olarak çalışmanın amacı ise iki Anglo-Amerikan siyasal kökene sahip devletlerdeki yerel yönetimlerin durumu, reform süreci ve mali gücünü belirli bir sistematik değerlendirme çerçevesinde oldukça öz bir biçimde ortaya koymaktır.

Bu çalışma, ana iki bölümden oluşmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın birinci bölümünde Danimarka'da kısa siyasal sistem ve yerel yönetimler açıklaması yapılmış, ikinci bölümde de Yeni Zelanda'da kısa siyasal sistem ve yerel yönetimler açıklaması gerçekleştirilmiştir.

2. DANİMARKA'DA YEREL YÖNETİMLER

2.1. Kısa Siyasal Sistem

Danimarka, Kral ve Kraliçe'nin hak ve ödevlerinin anayasa ile sınırlanmış olduğu ve siyasal yönetim biçimi olarak anayasal monarşi ile yönetilen bir ülkedir. Danimarka'da yasama organına (Parlamento) "*Folketinget*" adı verilmektedir. 179 sandalyeli ve tek meclisli (Baylan, 1978: 14) Danimarka Parlamentosu'nda, özerk yapıdan meydana gelen Faroe Adaları ve Grönland'dan ikişer temsilci bulunmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2012). Danimarka'da yasaları, Hükümet ve Millet Meclisi yapmaktadır. Hükümet ve kamu yönetimi de yasaları uygulamaktadır. Ayrıca vatandaşların kendi aralarındaki anlaşmazlıklarında, vatandaşlar ile özel şirketler arasında meydana gelen anlaşmazlıklarda ve vatandaşlar ile devlet organları ve kurumları arasındaki anlaşmazlıklarda yargılama ve ceza verme yetkisi mahkemelere tanınmıştır. Nitekim mahkemeler, Şehir Mahkemeleri, Adliyeler ve Yargıtay'dan oluşmaktadır. Danimarka'da mahkemeler bağımsızdır ve bir adet Yargıtay, iki adet adliye ve seksen iki adet de şehir mahkemesi bulunmaktadır. Diğer yandan Danimarka'da özel dava konuları ve durumları için özel mahkemeler de bulunmaktadır (KTO, 2011: 2-3).

2.2. Yerel Yönetimler

Danimarka'da 1980 yılları ve daha yoğun olarak da 1990 yılı sonrasında hükümet ciddi merkezi ve yerel yönetim reformları meydana getirmiştir. Yapılan reformlar çerçevesinde kamu yönetiminin görevleri, sınırları ve sorumlulukları yeniden düzenlenmiştir. Belediyelerin rolü ve önemi ise artmıştır (Akarçay, 2017: 356).

Danimarka'da yerel yönetimler, "İl Konseyleri" ve "Belediyeler"den oluşmaktadır (Lotz, 1999: 120). Kopenhag ve Frederiksberg aynı anda hem il hem de belediye niteliklerine sahip özel statüde bulunan yerel birimler olarak düzenlenmiştir (Akarçay, 2017: 355; Akdemir ve Karakurt, 2016: 132). İl Konseyleri, başkan, il meclisi ve komitelerden oluşmaktadır. Belediyeler de, belediye başkanı, belediye meclisi ve komitelerden meydana gelmektedir (Akarçay, 2017: 360). Yerel yönetimlerin karar organları halkın oylarına dayalı demokratik seçimlerle belirlenmektedir.

Danimarka'da yerel yönetimlerin başlıca görevleri aşağıdaki şekilde ifade edilebilmektedir (Akarçay, 2017: 362):

- ✓ Yerel çaplı, hastane hizmetleri koruyucu sağlık hizmetleri gibi hizmetler yerel yönetimlerin sorumluluğundadır. Özel sektör bu hizmetlerin yapılmasına yine özel hukuk sözleşmeleriyle dahil edilebilir,
- ✓ Anaokulu, ilkokul, lise gibi eğitim hizmetleri yerel yönetimlerin sorumluluğundadır,
- ✓ Sosyal hizmet politikaları merkez tarafından belirlenir. Uygulamasını yerel yönetimler gerçekleştirir. Ancak çocuk ve yaşlı bakımı hizmetleri yerel yönetimlere bırakılmıştır,
- ✓ Çöp toplama hizmeti yerel yönetimlerin sorumluluğundadır,
- ✓ Sosyal hizmetler yerel yönetimlere bırakılmıştır,

- ✓ Şehir içi taşımacılık hizmetini yerel yönetimler sağlarken, şehirlerarası taşımacılık hizmetini merkezi yönetim üstlenmektedir,
- ✓ Yerel yönetimlerin sınırları içerisindeki yol, cadde ve park hizmetleri yerel yönetimlere aittir,
- ✓ Kentin planlamasından yerel yönetimler sorumludur.

Danimarka'da yerel yönetimlerin gelirleri ise şu şekilde açıklanabilmektedir (Akarçay, 2017: 368):

- ✓ Gelir vergisi gelirleri %70,
- ✓ Kullanıcı ücretlerinden elde edilen gelirler %10,
- ✓ Hibeler %7,
- ✓ Şirket vergisi %2,
- ✓ Emlak vergisi %8,
- ✓ Borçlanma %2.

3. YENİ ZELANDA'DA YEREL YÖNETİMLER

3.1. Kısa Siyasal Sistem

Yeni Zelanda, İngiliz siyasal ve yönetsel kültürü altında parlamenter sisteme dayalı üniter bir devlettir. Nitekim Yeni Zelanda'da yasama organı Westminster yönetim geleneğine bağlı olarak kurulmuştur, ancak Parlamento "Temsilciler Meclisi (The House of Representatives)" adı altında tek kanattan meydana gelmektedir (Parlak ve Caner, 2005: 372). Ayrıca İngiliz Kraliyeti'ni temsil eden ve Kraliyet yetkileri ile donatılmış olan Genel Vali, Parlamento'nun bir üyesidir (Al, 2008: 229). Yeni Zelanda'da yürütme, başbakan, kabine ve kamu sektöründen meydana gelmektedir (Cangir, 2003: 415). Yeni Zelanda'da yargı ise bağımsız mahkemelerden oluşmaktadır (Canbazoğlu, 2010: 324). Nitekim Yeni Zelanda'da yargının bağımsızlığı ve siyasal eylem ve davranışlardan uzaklığı anayasal ilkeler çerçevesinde düzenlenmiştir. Yeni Zelanda'da yargıçlar, Genel Vali tarafından atanmaktadır ve yargıç görevine gelen tüm şahıslar yedi yıllık hukuk tecrübesine sahiptir (Cangir, 2003: 418).

3.2. Yerel Yönetimler

Yeni Zelanda'da 1989'da Yerel Yönetim Değişikliği Yasası ile yerel yönetim yapısında ve yönetiminde köklü değişiklikler meydana getirilmiştir (Wallis ve Dollery, 2000: 3). Yeni Zelanda'da yerel yönetimler, idarenin bir parçası olmakla beraber, özerk yapıdadırlar. Ancak halka karşı da sorumlulukları bulunmaktadır. Yerel yönetim örgütlenmesinde iki tür yapı ortaya çıkmaktadır. Bunlar; bölgesel konseyler ve bölgesel otoritelerdir. Ülkede, 12 bölgesel konsey ve 78 bölgesel otorite bulunmaktadır. 61 bölgesel otoritenin 11'i kent konseyi iken, 50'si mahalle konseyidir (Avaner, 2019: 132; Scott, 1999: 142). Yerel yönetimlerin karar organları bu devlette de halkın oylarıyla demokratik bir süreç içerisinde belirlenmektedir.

Bölgesel konseylerin işlevleri şunlardır (DESA, 2006: 8):

- ✓ Tatlı su, kıyı suları, hava ve toprak kullanımının etkilerinin yönetimi,
- ✓ Bölgesel bitki ve hayvan zararlılarının biyo-güvenlik kontrolü,
- ✓ Nehir yönetimi, taşkın kontrolü ve erozyonun azaltılması,
- ✓ Bölgesel kara taşımacılığı planlaması ve yolcu hizmetlerinin ihalesi,
- ✓ Liman navigasyonu ve güvenliği, deniz kirliliği ve petrol sızıntıları,
- ✓ Bölgesel sivil savunma hazırlığı.

Bölgesel otoritelerin görevleri ise şunlardan oluşmaktadır (Avaner, 2019: 133):

- ✓ Yerel topluluklarının durumunun iyileştirilmesi ve kalkınması,
- ✓ Çevre sağlığı ve güvenliği (buna inşaat ruhsatı verme, sivil savunma ve çevresel sağlık sorunlarını giderme dahildir),
- ✓ Altyapı hizmetleri (yol ve ulaşım, kanalizasyon, su/atık su),
- ✓ Rekreasyon ve kültürel alanlar hizmeti,
- ✓ Kaynak yönetimi (imar planları hazırlamak, kentsel alanının izinsiz gelişmesini önlemek).

Yeni Zelanda'da yerel yönetimler, gayri safi yurtiçi hasılanın %3,5'ini oluşturmaktadır. Yıllık 3 milyar dolar işletme giderleri vardır. 800 milyon dolarlık nakit kaynak kullandıkları da görülmektedir. Ayrıca 40000 meslek üreten yerel yönetimlerin dönemsel varlıkları da 32,5 milyar dolar hacindedir (Avaner, 2019: 133).

4. SONUÇ

Danimarka ve Yeni Zelanda devletleri, Anglo-Amerikan siyasal kültüre sahip, liberalizm odaklı ve bireyci yaklaşımların güçlü olduğu yerlerdir. Bu bakımdan bu devletlerde yerel yönetimler, çalışmada incelenen bulgular çerçevesinde köklü bir geleneğe sahip olduğu kadar, 1980'li yıllarda dünyada gözlenen kamu yönetiminde reform dalgasının ulaştığı önemli alanlardan biridir.

Yeni getirilen düzenlemeler neticesinde her iki devlette de yerel yönetimlerin yapısal olarak güçlendirildiği, mali olanaklarının artırıldığı ve kurumsal kapasitelerinin yerleştiği gözlenmektedir.

Sonuç olarak bu devletlerde yerel yönetimler, merkezi yönetime ek olarak kamusal idari politika ve hizmetlerin yerine getirildiği önemli kuruluşlar olarak değerlendirilebilmektedir.

KAYNAKÇA

Akarçay, Pınar (2017). "Finlandiya, Danimarka ve Norveç'te Yerel Yönetimler", Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Mayıs, 46: 352-372.

Akdemir, Tekin & Karakurt, Birol (2016). "Nordik Ülkelerinde İdarelerarası Mali İlişkiler", Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Haziran, 11: 127-159.

Al, Hamza (2008). Yeni Kamu Yönetimi: Ülke Deneyimleri, Değişim Yayınları, İstanbul.

Avaner, Tekin (2019). "Yeni Zelanda Kamu Yönetimi ve Planlama Kurumu", Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 21(1): 121-139.

Baylan, Ömer (1978). Vatandaşın Devlet Yönetimi Karşısındaki Şikâyetleri ve Türkiye İçin İsveç Ombudsman Formülü, T.C. İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Başkanlığı Yayınları No: 12, Gaye Matbaası, Ankara.

Canbazoğlu, Kerem (2010). "Tarihi Gelişimi, Kurumları ve İşleyişi Bakımından Yeni Zelanda Devleti'nin Hükümet Sistemi", Ankara Barosu Dergisi, 3: 321-334.

Cangir, Mehmet (2003). "Yeni Zelanda Yönetim Sistemi". (Ed. Koraltay Nitas), Yirmibirinci Yüzyılda Yönetim, T.C. İçişleri Bakanlığı Strateji Merkezi Başkanlığı, Türk İdari Araştırmalar Vakfı, Ankara.

DESA (2006). New Zealand Public Administration Country Profile, Division for Public Administration and Development Management (DPADM) Department of Economic and Social Affairs (DESA) United Nations.

KTO (2011). Danimarka Ülke Raporu, www.kto.org.tr/d/file/danimarka-ulke-raporu-2011.doc (02.05.2018).

Lotz, Jørgen R. (1999). "Local government in Denmark". (Eds. Amedeo Fossati and Giorgio Panella), Fiscal Federalism in the European Union, pp.118-127, Routledge, London.

Parlak, Bekir & Caner, Cantürk (2005). Karşılaştırmalı Siyasal ve Yönetmel Yapılar, Alfa Aktüel, İstanbul.

Scott, Claudia (1999). "New Zealand Local Government Funding Policy Reform", Agenda, 6(2): 141-152.

T.C. Dışışleri Bakanlığı (2012). Danimarka'nın Siyasi Görünümü, <http://www.mfa.gov.tr/danimarka-siyasi-gorunumu.tr.mfa> (10.10.2018).

Wallis, Joe & Dollery, Brian (2000). Local Government Reform in New Zealand, 2000, file:///C:/Users/Lenovo/Desktop/danimarka/Local_government_reform_in_New_Zealand.pdf(02.10.2018).